

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Susanne Lilja, (susli37), Apotekare

Granskad av: Magnus Olsson, (magol1), Chefläkare

Godkänd av: Annette Trengre Jarlshammar, (antr2), Utvecklingschef

Giltig från: 2026-05-08

Giltig till: 2028-05-06

Utlämnande av läkemedel utanför förmånen

Förändringar sedan föregående version

Ersätter: Utlämnande av läkemedel utanför förmånen version 6.0.

Ändringar sedan föregående version: Översyn enligt periodiskt intervall. Under rubrik *Bakgrund och syfte* lagt till permissiondos samt hänvisning till regional rutin gällande begreppen jourdos/permissiondos. Lagt till länk till Smittskyddslagen. Redaktionella ändringar.

Bakgrund och syfte

Utlämning av läkemedel från avdelning/mottagning till patient får endast göras när det finns behov av jourdos/permissionsdos eller vid behov av antibiotika enligt Smittskyddslagen (2004:168), se [HSLF-FS 2021:75 3 kap 3 §](#) samt [Regional rutin för läkemedelshantering i Västra Götalandsregionen](#) *Ordination/ avsnitt Utlämnande av läkemedel utan recept*.

Förskrivare får även lämna ut läkemedel som innehåller naloxon, som enligt sitt godkännande kan administreras av annan än hälso- och sjukvårdspersonal, till patient som genom missbruk eller beroende löper risk att överdosera opioidpreparat. Ett sådant utlämnande förutsätter att förskrivaren har behörighet att förordna läkemedlet och att patienten kan erbjudas behandling mot missbruk eller beroende. ([HSLF-FS 2021:75 3 kap 4 §](#))

I undantagsfall kan receptbelagda läkemedel utan läkemedelsförmån delas ut under förutsättning att nedanstående kriterier är uppfyllda.

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) har till uppgift att pröva vilka läkemedel som ska vara subventionerade och omfattas av

högkostnadsskyddet samt att fastställa försäljningspriser. Detta innebär att vissa läkemedel kan hamna helt utanför läkemedelsförmånen.

Enligt en överenskommelse 2008, mellan Socialdepartementet och Sveriges kommuner och landsting SKL (sedan 2020 Sveriges kommuner och regioner SKR), kan regionerna i undantagsfall subventionera läkemedel som inte ingår i förmånen. Hälso- och sjukvårdsstyrelsen har fattat beslut om regionala kriterier för detta, enligt nedan.

Regionala kriterier för undantagshantering av läkemedel som inte omfattas av läkemedelsförmånen

För att s.k. undantagshantering ska vara tillämplig krävs att följande kriterier är uppfyllda:

- 1 enskilda patienter, dvs. endast undantagsfall
- 2 synnerligen angelägna medicinska behov
- 3 behandlingsalternativ inom förmånen saknas
- 4 behandling i det enskilda fallet bedöms som kostnadseffektiv
- 5 att det rör sig om läkemedel som innefattas av det allmännas hälso- och sjukvårdsåtagande

Den behandlande läkaren avgör tillsammans med verksamhetschefen om ett läkemedel utanför förmånen ska subventioneras för enskild patient. Individuell bedömningen ska ske för varje patient. Skäl till subventionering enligt ovanstående punkter ska dokumenteras i journal.

Det är viktigt att patienten är införstådd med att denna hantering utgör ett särskilt undantagsfall, och är personligt och gäller endast detta specifika läkemedel.

Läkemedlet bekostas i dessa fall av den enhet som har kostnadsansvar för förmånskostnaden. Normalt ska recept skrivas av behandlande läkare och expedierande apotek debiterar enheten. Eftersom det inte finns någon regional överenskommelse med apotekskedjorna om förfaringssätt för debitering hanteras dessa fall enligt rubrik *Utförande* nedan.

Information om ett läkemedel ingår i läkemedelsförmånen samt priser på läkemedel inom förmånen finns på fass.se. Prisuppgifter för läkemedel utanför förmånen hittas i [Hamlet](#) (vid köp på rekvisition).

Förutsättningar

Avgränsningar

Rutinen gäller enbart för

- 1 läkemedel som ej omfattas av högkostnadsskyddet,

- 2 patienten ska behandlas i eget boende och
- 3 behandlingen har bedömts enligt de kriterier som anges ovan under rubrik *Bakgrund och syfte*.

Målgrupp

Verksamhetschefer, läkare, sjuksköterskor.

Utförande

När beslut är fattat, se villkor under rubrik *Bakgrund och syfte*, gör följande:

- 1 Ordinationen görs i Melior, i Ordinationsöversikt för aktuell vårdkontakt. Lämpligen i den årsvisa öppenvårdskontakten (om läkemedlet ska lämnas ut via mottagningen).
I doseringsanvisningen skrivs hur mycket som ska lämnas ut varje gång, dock maximalt för tre månaders förbrukning.
- 2 Avdelningen eller mottagningen beställer hem aktuellt läkemedel vilket innebär att läkemedlet bekostas till 100% av enheten.
- 3 Ordinatören ska särskilt beakta patientens behov av information. Nödvändig information (muntlig och skriftlig) lämnas till patient för att säkra att läkemedlet används på rätt sätt. Medicinlista från ”Aktuella Ordinationer” i Melior ska alltid skrivas ut och lämnas till patient.
För läkemedel som kan påverka reaktionsförmågan och därmed förmågan att uppträda som trafikant eller utföra riskfyllt eller precisionskrävande arbete ska förskrivaren särskilt upplysa patienten om detta.
- 4 Patienten hämtar läkemedlet på avdelning/mottagning.
- 5 Sjuksköterska dokumenterar i Utdelningskommentar för aktuell utdelning vilken mängd av läkemedel som lämnats ut. Markera sedan Utdelning, klicka på Överlämna. Bocka i Överlämnad till patient och ange datum/tid. Spara. Utdelning är nu signerad.
- 6 Omprövning av bedömning ska göras årligen. Nytt beslut av verksamhetschef och behandlande läkare ska dokumenteras i patientens journal.

Arbetsgrupp

Maria Norén, apotekare, Sjukvårdsapotek VGR SkaS

Kristina Andersson, Systemförvaltare/Objektspecialist, IS/IT-enheten

Hedvig Fellbrant, enhetschef Sjukvårdsapotek VGR SkaS

Relaterad information

- [Kriterier för undantagshantering av läkemedel som inte omfattas av läkemedelsförmån, tjänsteutlåtande, Dnr HS 2020-00227](#)
- Statsbidragsöverenskommelsen med staten 2008
- [HSLF-FS 2021:75](#) Läkemedelsverkets föreskrifter om förordnande och utlämnande av läkemedel och teknisk sprit
- [Smittskyddslag \(2004:168\)](#)

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Susanne Lilja, (susli37), Apotekare

Granskad av: Magnus Olsson, (magol1), Chefläkare

Godkänd av: Annette Treng Jarlshammar, (anntr2),
Utvecklingschef

Dokument-ID: SKAS9728-238049044-26

Version: 7.0

Giltig från: 2026-05-08

Giltig till: 2028-05-06